

Cimleza

JÓGYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: BENEDEK ELEK

TARTALOMJEGYZÉK:

A vak koldus. Cimkép	81
A vak koldus. Vers. Irta: Monoky Sándor . . .	82
A fagyöngy. Elbeszélés	83
Pannika levelet ír. Vers. Irta: Gara Ákos . . .	84
Páljános Ákoska. Mese. Irta: Balogné Molnár M.	84
Gavallér Jankó bálba készül. Képes vers . . .	86
Huszár nagyapó. Gyermekkori emlék. Irta: Bene- dek Elek	87
Egy szegény fiu története. Elbeszélés. VI. közle- mény. Irta: Dánielné Lengyel Laura	89
Amikor Öcsikének szakálla nőtt	90
Tamás érdeklődik. Csevegés	92
Áldott büntető kéz. Elbeszélés. Irta: Benczédi Ferenc	94
Fejtörő	95
Elek nagyapó üzeni	96

Egyes szám ára Románia területén 4 lei.

A
gyermek legkedveltebb lapja, a

Cimbora

eddig az első betűtől az utolsóig olvasnivalót
adott a gyermekeknek, mert a lapnak nem volt

hirdetése

A lap elterjedtségét mi sem bizonyítja jobban,
mint az, hogy minden eltelt

hét

az olvasók táborának hatalmas növekedését jelenti.
A lap kiadóhivatala most elhatározta, hogy a mai

napig

fennállott rendszert megváltoztatja és az Erdély-
szerte elterjedt gyermeklapba, amelyet ma már
minden gyermek a kezében

tart

hirdetéseket is vesz fel.

A Cimbora

tartalma ezzel nem fog kisebbedni, mert amilyen
mértékben nő a lap

hirdetése

olyan mértékben nő annak terjedelme is.
A kereskedőknek

megfizethetetlen

értékű a Cimbora hirdetése, mert az egész
Erdély, sőt a külföld lakossága is olvassa.

**RENNER TESTVÉREK
ÉS TSAI BÖRGYÁR r.=t.
CLUJ (KOLOZSVÁR)**

GYÁRT ELSŐRENDÜ

GÉPSZIJAKAT

**Gödör szerzés! Gyors leszállítás!
Garanciát vállalunk!**

Tartós és izléses cipők
a Halász Mór r.=t.-nál kaphatók Szatmáron!

TASNÁDY GYÖRGY
díszműlakatos

Careii-Mari (Nagykároly) Str. Vas.
Lucaciu (Majthényi-u.) 14. szám.

Készít mindennemű iparművészeti és
díszmű tárgyakat, karos- és asztali
lámpákat, villanycsillárokat, virág-
és szalonztalkákat, írókészlete-
ket, hamutartókat, művészi kivitelű
bútor- és épületvasalásokat stb.

Elvállal bármiféle lakatosmunkát,
autogénhegesztést, gépek, csillá-
rok, mindenféle fémtárgyak javi-
tását, tisztítását és ujrászínezését.

Rókát

és más szőrmét

felelősség mellett

fest az

UNIO

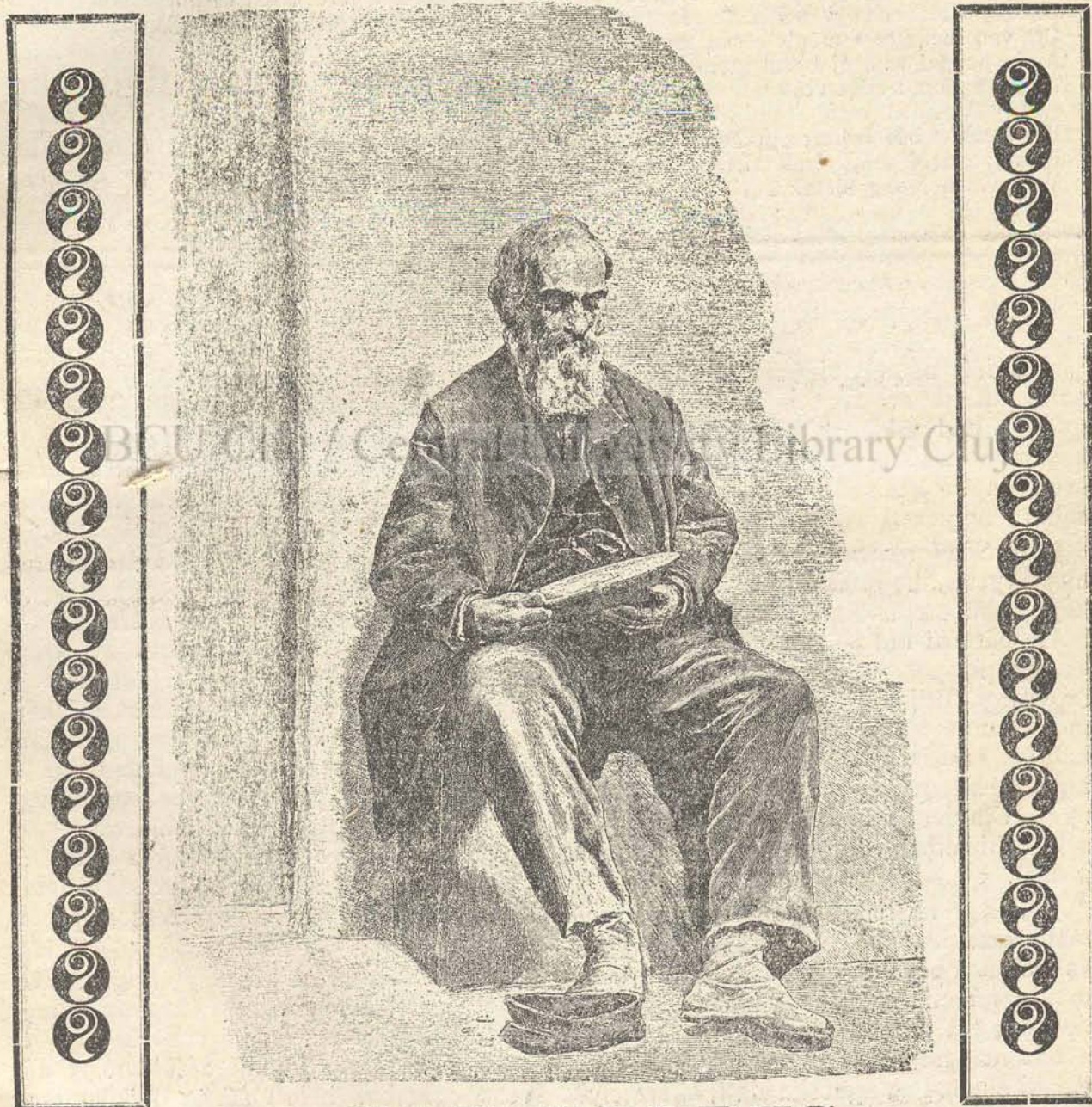
Kolozsváron.

**Szűcsöknek
árkedvezmény!**

Cimbora

JÓ GYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

A VAK KOLDUS.

A vak koldus.

(Képpel a címlapon.)

Mindennap ott ül a templom előtt,
Imát morzsolgat siróan az ajka.
Sokan megsánják a bús szenvedőt,
Az irgalmas szív megkönyörül rajta.
És olykor-olykor pénz hull kalapjába,
De hogy ki adott s mennyit? Ő nem látja.

Örök homály ül mind a két szemén,
Nem láthat semmit, semmit a világból;
Gazdag adott-e, vagy pedig szegény:
Ott van mellette s mégis olyan távol.
Amíg nappal van, éj borul szemére,
Neki az álom: édes ébredése.

És ilyenkor bús lelke megpihen,
Ilyenkor lát ő szép tündérvilágot,
Vidáman bolyong társak körében

S megismeri ma, akit tegnap látott;
De amidőn a nap feljő az égre:
A boldogságnak, az életnek... vége.

Ujra kezdődik a gyász, a nyomor:
Egy hosszú napnak végtelen folyása,
Az Isten elé, óh! hánszor omol
Esdve, könyörgőn, hogy tekintsen rája,
S adjon szemére örök, csendes álmot,
Hagyhassa itt e küzdelmes világot.

Mindennap ott ül a templom előtt
És minden nappal közeleg a sirhoz;
Szaporodnak az arcán a redők,
Mint kit a gondok ezer réme kinoz.
Megsánja végre a Jóság tündére
S... örök világot küld a két szemére.

Monoky Sándor.

A FAGYÖNGY.

Erdély némely vidékén a falusi román parasztházakban régóta divatozik a fagyöngy kedvelése, de különösebb népszokás nem fűződik hozzá. Szeretik, mert szép és szobadiszül tartják egy magasabbra helyezett edényben.

I. Simionescu, jaši egyetemi tanár megfigyelte, hogy itt-ott e kedvelés miképp kezdi meghódítani a városi lakosságot is. A háboru óta — ugymond — a karácsonyfapiacnak új érdekessége van: a fagyöngy. Érdekes közleményben világítja meg azután a *Viitorul* tárcarovatában a kultusz eredetét és hosszan elbeszélget magáról a fagyöngyről. Hogy a közlemény nyel a Cimborá olvasóit is megismertessük, a továbbiakban Simionescunak adjuk át a szót.

„Nagy tiszteletben áll a fagyöngy némely északi népnél, leginkább az angolok és bretonok között. A karácsonyi ünnepeken majd mindenik háznál van bár egy ágacska belőle s ezt jó magasra helyezik, ha pedig a ház leányai vagy a meghívottak közül valaki elhalad az ágacska alatt, akármelyik

fiatalembernek is szabadságában áll, hogy megcsókolja. A francia Bretagneban körülünnepelik azt a legényt, ki elsőül hozott a tölgy ágáról szedett fagyöngyöt a faluba s a legszebb leányokat, kik lakóháza előtt elhaladnak, szabad neki megcsókolnia.

E vidéken a fagyöngy kultusza nagyon régi. A bretonok ősei, a kelták, az év bizonyos najain papjaik, a druidák vezetésével nagy ünnepet tartottak a szent fájuk, a tölgy körül. A téli ünnepen a fagyöngyöt keresték fel, azután a fehér ruhába öltözött főpap felment az ágak közé és arany kés pengéjével elmetszette a cserje tövét. A lemetszett bokrocska egy tiszta vászonterítőre hullott alá, mit kifesztve tartottak a druidák a fa alatt és azután kezdetét vette az áldozás két fehér bika vérevételével, hogy megnyerjék az istenek tetszését.

Igy magyarázható meg, hogy a nyugati népek némelyikénél mint maradt fenn és fejlődött ki a fagyöngy körül egy és más népszokás. Nálunk a föld népe alig veszi számba, holott sűrűn fellelheti az

erdőkben és a hegyvidék ligeteiben. Némely helyen mégis gyógyerőt tulajdonítanak neki, használják különböző sérüléseknél, fulladás ellen és a bányások tavaszi betegségeinél.

A fagyöngy azonban felette érdekes növény életnyilvánulásainál fogva és mert bokrai, mint egy-egy jókora fészek, egyedüli vidámitó zöld folt a végtelen hótérsegeken. Nem egyhamar fogom elfeledni a napokban látott szép téli tájképet. Csillogott a mezőség a téli nap bágyadt fényében és csillogtak a zuzmarától jéggé fagyott pelyhek az ágakon, mint olvadt üveg finom csipkézete. Csak a nyárfák, jegenye, almafák és gyéren a tölgyek ágain itt-ott megülő cserjéi a fagyöngynek váltak ki élesen a táj télies szinköréből. Ágacskái mind párosával válva széjjel és levélkéi egymással szemben ülve az ágakon, örülni látszottak a téli nap gyenge sugárzásának. Teljes pompájában ő éppen most virul, midőn a természet egyéb részeit mély dermedtség páncélja nyugözi.

Régebben élősdienek tartották, mert tisztán a gazdanövény jóvoltából tenyészik és táplálkozik. De vigyázzunk! Már az a tény is, hogy a fagyöngy zöld levelet hajt s élete nincs kitéve a hervadásnak, erőtelenedésnek, amidőn a gazdanövény maga táplálékot nem készít, arra figyelmeztet, hogy életnyilvánulásai titkait másutt is keressük. Nem lévén a talajban elmélyedő gyökerei, a gazdanövénytől kapja az ásványi anyagokkal telt nedveket, de ennyi az egész. Azontul maga készíti a táplálékot levélzöldjének (chlorofil) segítségével s a feleslegből a gazdának is juttat valamicskét. Nem tisztára élősdi tehát, sőt inkább úgy tetszik, hogy a fagyöngy és gazdája jó egyetértésben élnek, kölcsönösen támogatják egymást.

De mint kerül ő a magas ágakra, hogy szívóedénykeit a fa szívéig mélyíttesse? Megint csak a természeti lények kölcsönös segítésének bámulatos példája áll előttünk. Madarak nélkül a fagyöngy

nem élhetne, sőt némelyek továbbmennek és azt mondják, hogy a rigó nélkül a fagyöngy nem juthatna fel a fák ágaira.

Ha a nap sugárzásában megülő fagyöngyre esik tekinteted, kis szemeket látsz csillogni ágai hajlatán, éppen mint piciny gyöngyszemek. Olyan gömbölydedek, gyöngyszerűek, ki fehérekébb, ki sárgásabb, de mind a nemes gyöngyre emlékeztet. A növény elterjedésének titka bennük van elrejtve. Szinte csábit, hogy ujjaid közé vedd a gömbölyded szemecskét, de azután nem tudod, hogy miképp szabadulj meg tőle gyorsabban, mert játszottál vele s kissé megszorítva vastagdad héjából ragadós nedv buggyant ki, mint az enyv. Próbáld ledörzsálni az ujjaidról, de csak még erősebben tapad. Éppen így jár a rigó is. Ő ezt a nedvet szereti, izlik neki és leszáll reá. Megkoppintja, beleszip a csőrével s a bogyó magvai mint apró kövecskék tapadnak a csőr széléhez. Kénytelen megszabadulni tőle, hogy csőrét használhassa; száll ágról-ágra, keni-feni, dörzsölgeti az ágakhoz, míg ezek a fakéreg egy repedésén csakugyan leválnak. Ezt akarta a fagyöngy is, éppen erre várt.

Ha egy ügyetlen koppintástól a bogyó véletlenül a földre hull, ott magvastól mindenestől elrothad, míg az ághoz tapadtan a harmat és eső felduzzasztja és csirázni kezd. Első gondja a kis csirának, hogy kis csészét, tokot formál maga körül, amellyel az ágban megkapaszkodik, hogy le ne hulljon, azután finom kis szálakat bocsát magából, mint a csiperke, mely szálacskákkal átfurakodik az ág szövédékein, míg azon edényekig ér, melyekben a fa nedvei keringenek. Így biztosítva magát erről az oldalról, csak ezután hajtja ki az első két levelecskét és hozzáfog, hogy a nap és levélzöld segítségével elkészítse a táplálékot, mely további növekedéséhez szükséges. Megjelennek a kis ágacskák, mindig kettesével és így folyton küzdve, dolgozva fejlődik annyira, míg

akkorává lesz, mint egy jó nagy fészek az ágak tetején.

Ez hát a tölgyek ágain megülő fagyöngy meséje, de már egy újabb fejezet küzdelmes életében, hogy oly kegyetlenül tépdessik az ágakról nálunk is.

Ezt írja Simionescu, mintha azt mondaná: „Mi nem vagyunk a kelták utódai, a fagyöngy kultuszának nincs nálunk a néphitben gyökere. Hagyjatok is fel azzal, nehogy az új kultusz kiírta a lelkünkhez tapadt régieket.”

PANNIKA LEVELET IR.

Gólya lába, szarka lába,
Tele van már a kis tábla,
Akom-bákom, irka-firka,
Mindet a kis Panni írta.

Betűt a betűhöz adja,
Egymásután rakosgatja,
Jól vigyázva, lassan, szépen,
Hogy az írás mind kiferjen.

Csendes völgyben kis házacská,
Abban lakik apja, anyja.
Megörülnek a levélnek,
Vége sem lesz a beszédnek.

„Édes-kedves kis virágunk,
Vajon mit ír a mi lányunk?
Aldja meg a jóságos ég,
Betűvető kicsi kezét!

Azt írja, hogy semmi baja,
Csak a szive vágyik haza,
Haza vágyik közelünkbe,
Haza, haza, az ölnkbe!”

Gara Ákos.

Páljános Ákoska.

— Irta: Baloghné Molnár Mária. —

Nagy, szürke épületek között nagy, szürke épületben van az én lakásom. Mikor a csatakos aszfalt fölött gunnyasztó, téli reggel szürkén benéz szobám ablakán, rendesen a szemetes ember csengettyüjére ébrednek fel. Ilyenkor aztán sietek ismét lehunyni szememet s álmodok hófehér reggelekről, hófehér hegyekről, zúzmarás világról, ahol harangszó ébresztett hajnalonkint s az ébredő hajnal hangos kukorékolással üdvözölték a kakasok.

Talán nem is jártam soha azon a tájon, ahová a szürke, téli reggeleken álmaim visznek s mégis olyan ismerősen érzem ott magam. Talán meg sem történtek soha azok a történetek, amelyek ilyenkor csukott szemem előtt lejátszódnak s mégis olyan ismerős mindenik nekem.

Egy ilyen ködös, téli virradatkor álmodhattam Páljános Ákoska történetét is. Ime, leírom.

Az orgonabokros, öreg kuriában mozgalmass volt az élet. A szelid, szeptemberi nap gyönyörködve nézte az udvaron színesen rajzó leánysereget. A Várhegy vasajtós, omlatag kriptájából is ki-ki leskelődtek a régen porladozó Daczók s azután megelégedett sóhajtaással folytaták évszázados álmukat a szüette, fekete, tölgyfakoporsókban. Hogyne, hogyne, hiszen egykori büszke fészük hagyományaihoz híven ismét méltóságteljes lakó számára tárta ki hűvös ajtóit, a tudomány számára. A piactéren büszkélkedő Mikó-kollégium leánytestvért nyert. Tanítónőképző intézet ütött tanyát az ódon falak között.

Az öreg kuria azonban a vidékről jött, bennlakó növendékeknek nem nyújthatott elég férő helyet, azért aztán az utcasarkán álló s erősen a multba mélylő „Bálház“-at is magához ölelte s az lett a „háló“.

A háló mellett a tüzoltótoronynál poros, falusi szekerek ácsorogtak s míg a bóbiskoló lovak friss sarjuról álmodoztak nagyhiába, a kocsislegények káráló hangon énekelték Gáspár Mózes „az utolsó kétkrajcárig“-jában :

A csizmámon nincsen kéreg,
Kirágta a patkányféreg.

A háló öreg szobáiban pedig a szekereken érkezett képezdész leánykák raskogatták csomagjaikat a katonás rendben álló, kékterítésű ágyak között s gyanakodó tekinteteket vetettek ismeretlen társaik felé.

A református temető fölött magasra emelkedő templom tornyából éppen a déli harangszó első kondulásait kapta szárnyra a Sugás felől lengedező szél, amikor hangos csengettyűszóval két szekér érkezett a kuria kitárt kapuja elé. Az egyikben bekötött fejű asszonyosság trónolt. Fején a kendője fölött ott diszelgett tollal, virággal, szalaggal dúsan megrakott, ósdi kalapja is. Egyik közeli falu birójának szikár élete párja volt, Páljános Elekné asszony, aki „hétszilvafás“ nemességére és mellette kuporgó szőke fiának gimnázista voltára egyformán büszke volt. Most aztán tizennégy esztendő leánykáját, Rózsát is elhozta, hogy amint irigyen csodálkozó szomszédasszonyainak mondá, tanítónőnek „kikészíttesse“.

A másik szekérről feketeruhás férfi cihelődött le, nagy igyekezettel segítve le pirosHAMVAS arcú, sárgacipős leánykát is a kofferek közül.

Ruhája után ítélve pap lehetet s szép kislányát Flórának szólította.

A szőke kisdiák, Páljános Akoska, önfeledt csodálkozással meresztette szemét a szekerek mellett büszkén sétálgató Flórára s észre sem vette, hogy édesanyja hatalmas pulykacombot kínál felé, melyet az imént kibontott elemózsiás kosárból vett ki. A biróné asszony gondos, figyelmes mama volt s a pulykacombot

unalomműzőnek szánta fiacskája számára, amíg ő Rózsi dolgait intézi ott benn az igazgatónál. Szerette is Akoska a pulykacombot, de egész figyelmét lekötötte a negédesen sétálgató, feltűnően szép kisleány s szeme csak akkor pillant anyjára ijedt rebbenéssel, mikor Lázár, az öreg szolgál, bizalmas gorombasággal ripakodik felé: Nete, ne, Akoska, mit álmélikodik ugy reá, arra a sárgatopánkás leánykára?!

A szép leányka aztán, megse látva Akoskát, belibegett az orgonabokros udvarra s eltűnt a fiu szemei előtt.

Aztán megkezdődött az iskolai év. A vén Bálház vagy hatvan esztendővel fiatalabbnak kezdte érezni magát s ujonnan meszelt világoszöld köntösében mintha pöffeszkedve tolt volna ki ablakain domboru, fekete vaskosarait. A melázó, őszi alkonyokon aztán valósággal visszasedült a gyertyafényes, muzsikás multba. Hogyne, mikor ismét álmodozó, fiatal szívek gondolatai találkoztak öblös ablakaiban. A Mikó-kollégium egyre ott ólalkodó, kis diákjai s a Marlitt-regényeket olvasgató leánykák küldözték egymás felé a láthatatlan kis postagalambokat. A sok boldog gyerek között csupán Páljános Akoska volt szomorú, mert a büszke Flóra semmiképpen sem vett tudomást létezéséről. Különösen akkor lett vigasztalanná, amikor észrevette egyszer, hogy a szép kis Flóra reá mosolygott a kollégium legszebb diákjára, Petke Lacira.

Az idő pedig egyre hűvösödött, egyre szürkült. A bodoki havas feltette fejére fejedelmi hiusággal dérszinü koronáját s a Piliske felől erősen hidegeket sóhajtottak a kopárrá vedlett erdők. A vén Bálház kis lovagjai fázósan szabták egyre rövidebbre alkonyi sétájukat, csupán Páljános Akoska állingált óraszámra, kétségbeesett kitartással, a sarokablak előtt. Kedves, meleg arca mind keskenyebbé, világoskék szemei mind nagyobbakká lettek a várakozásban. De mind hiába. A szép Flóra feketeszeme egyetlen egyszer

se akadt meg rajta, ha a rostélyos ablakokon ki-ki ábrándozott a szeles, elhagyott utcára.

Igy történt aztán, hogy egy hófehér, novembervégi reggelen az Őrkő alatti fenyvesben arcraborulva, holtan találta Páljános Akoskát a cigánytábor ráncos-csizmás, pittykés mellényü vajdája. Rozsdás, öreg puska feküdt mellette az avaron, amely otthagytta ostoba csókjának piros nyomát a bohó, kis diák fehér halántékán . . .

Az idő halk homokja szépen bepergte azóta Páljános Akoska sirját s a feledés fehér fátyolba burkolta a kis fehér tragédiát. Vagy talán meg sem történt

soha, csupán én álmodtam egyszer, amikor a nagyvárosi, téli virradat szürkén benézett szobám ablakán . . .

Előfizetési árak:

Egész évre . 160 lei. Fél évre . . 80 lei.

Negyed évre 40 lei. Egy óra . . 15 lei.

A Cimborá hetenként egyszer, vasárnap jelenik meg.

Az előfizetések a „Szabadsajtó” Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Satu-Mare (Szatmárnémeti) címre küldendők.

Gavallér Jankó bálba készül.

Naccsás urfi, adjon Isten jó napot,
Haza hoztam a szép kürtő-kalapot.

Pompás, pompás! Mint a csillag, úgy ragyog.
Ki mondja még, hogy gavallér nem vagyok?

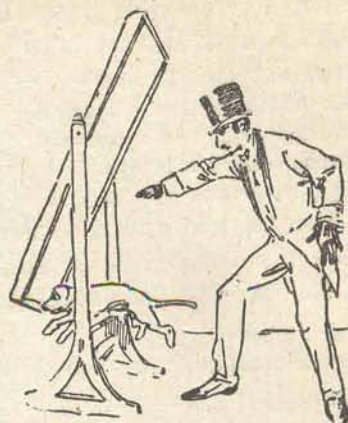
Mit szólsz hozzá kis kutyácskám, Fokszikám?
Benne van még a nevem is, benne ám!

Most pedig len következik a próba,
Most dől el, hogy jó-e vagy rossz valóba'.

Remek! Remek! Nagyszerűn áll, szent igaz!
No, Jankócskám, ezzel te ma hódítasz!

Mars ki innét, be piszkoltál, te buta!
Tiszta csuda, hogy meg nem üt a guta!

Nem győzöm magamat nézni eleget –
Ejnye, Fokszi, ugyan mi van ma veled!?

Szalad Fokszi, tükör billen jó nagyot,
Jankó urfi, a te bálod befagyott!

Huszár nagyapó.

– Gyermekkori emlék. –

Irta: Benedek Elek.

Vannak emberek, kik csak a maguk gyermekét szeretik: Huszár nagyapónak meleg szivéből minden gyermeknek jutott szeretet. Gazdag gyermek, szegény gyermek, mindegy volt neki: a gyermek – gyermek. Ő Jézus példáját követte: „Engedjétek hozzám a kisdedekeket”. Nem tudott úgy elhaladni gyermek mellett, hogy rá ne mosolyogjon; hogy meg ne szólítsa; s ritkán indult el hazuról, hogy feneketlennek tetsző zsebében ne lett volna alma, körte, szilva, dió, mogyoró – jógyermeknek való.

Amikor én a kisbaczoni „akadémiát” el-

végeztem, édesapám még javakorabeli, egyenes-tartású, erőtől, egészségtől duzzadó ember volt, de már – nagyapó. Valóságos nagyapó. S egyszerre csak a falú összes gyermekeinek nagyapója lett. Ha végigment az uccán, meg-megállították a gyermekek: Hová megyen, Huszár nagyapó?

Ha több gyermek ugrálta körül, megállt, le-leült a kapu elé, eltréfált velök, s aztán egyszerre csak azon vette észre magát, hogy gyermek ül a térdén s biztatja: Vigyen Barasóba, nagyapó!

Hát, vitte, hogyne vitte volna. Lovaglásra mozdult a lába s dudolta magában:

Gyí, te, lovam, Barassóba,
Mit hozok én Andriskának?
Csengőt-bongót a nyakára,
Aranyvesszőt a hátára,
Gyí, te, lovam, gyí, te, gyí!

Aztán hirtelen lefordította térdéről a gyermeket s színlelt rémülettel kiabált: Héj, aki adta, teremtette! Felborult a szekér! Héj, atyafiak, ide, ide! Segéjtsetek!

Volt erre kacagás, meg tülekedés!

– Engem is vigyen, nagyapó! Engem is boritson fel, nagyapó! Engem is! Engem is!

Vitte, vitte s felborította valamennyit.

S ha vitte, vitte Barassóba a falú gyermekeit, hát engem, testvéreim közt a legkisebbet, hogyne vitt volna? Vitt ő „messzibb“ is: a Romhány nevű erdőbe, mely szinte a falu fölé hajlik, s nemcsak a zúgása hallik be, de a vadgalamb bűgása, burukkolása is. Valahányszor erre az erdőre nézek (és sokszor nézek), megcsendül lelkemben Kriza Jánosnak, az unitárius költő püspöknek szép dala:

Erdő vidék az én hazám,
Székelynek szült édesanyám,
Zöld erdő zúgásán,
Vadgalamb szólásán
Nevelt fel jó apám.

Ezen, ezen nevelt fel engem is!

Ide, ebbe az erdőbe vitt édesapám egy erős nap délutánján, amint Isten áldott napja hirtelen kimosolygott.

– No, gyerek, – mondta Anikónak s nekem – kisütött a nap, menjünk gombászni.

Hét éves volt Anikó, én meg öt. Nagy kedvvel indulhatunk az erdőnek. Édesapám nagy öblös kosarat vitt mi meg afféle kis kötökosarakat. Hát, szép lassan kiballagtunk a hegyen s benn voltunk az erdőben. A keserű meg a kékhátú gombától csakúgy fehérlett meg kékült a föld. Ide-oda kapkodtunk, szaladgáltunk, ugrándoztunk, kacagtunk – zengett az erdő. Egyszerre csak megszólal halkán édesapám: – Nézzétek, amott jön errefelé két bibarcfalvi asszony. Én meghúzodom egy fa mögé, ti meg csak gombázzatok. Ha ideérnek az asszonyok s kérdik, hogy kivel vagytok, mondjátok, hogy magatok jöttetek ide.

Mindjárt vissza is huzódott hamiskás mosolygással, mi meg szedegettük a gombát, s közben egyre közelebb jöttek az asszonyok. Ők is gombásztak. Bezzeg, hogy az asszonyoknak az volt első kérdésük:

– Hát ti kivel vagytok itt, lelköm gyermekeim?

– Mi bizony magunk vagyunk, felelt Anikó.

– O, ne mondd!

– Magunk bizony! – erősítettem én.

– Ó, ó, – sopánkodott az egyik asszony – halljon ide, komámasszony! Hát osztán van-e lelke s Istene az olyan anyának s apának, aki ezt a szefemnyi leánkát s legénkét erdőbe ereszti? Már én Dárius kincsijért sem cselekedném meg! Nem én!

– De még én sem!

– Talán bizony mostohaanyátok van, lelköm? – kérdezte a sopánkodó asszony s feleletet sem várva folytatta: Mer' én már hallottam olyan gonosz mostoháról, aki rávette az urát, hogy vigye ki tulajdon édős két gyermekit az erdőbe s hagyja ott. Hát, ott is hagyta. Hej, sirtak, rőköltek szegény gyermekök, hogy zengett belé az erdő! Kiabáltak: édösapám! édösapám! Hol van, lelköm édösapám? Hiszeny kiabálhattak, otthon volt már akkor az apjuk, hogy tűz égessen el minden ilyen apát. Hát csak bolyongtak-bódorogtak erre, arra, jobbra, balra, eléfelé, hátrafelé, mindenfelé, keresték az utat hazafelé, s addig keresgéltek, hogy bévesztek a rengeteg erdőbe, annak is a kellős közepibe. Csak mentek, mentek, s egyszerre csak találtak egy kicsi házat; akinek fala, fedele, ajtaja, ablaka tiszta csupa mézeskalács volt. Az a...

Mondjam tovább, ne mondjam? A jó asszony végig mesélte Jancsi és Juliska világszerte ismeretes meséjét. De mi most hallottuk először, fojtogatta torkunkat a sirás, s hej, hogy megkönnyebbült kicsi szivünk, amikor véget ért a mese s Jancsi és Juliska helyett a vén boszorkány került a kemencébe'. Amikor a mese végére jutott, az asszony, megkérdezte: – Ugyan bizony, kinek a gyermekei vagytok, lelköm?

– Benedek Huszár János édesapámé, szolgálatjára, felelt illendően Anikó.

– Azé a nagy gazdáé!?

– Azé, erősítettük mindaketten.

– Halljon ide, komámasszony, csapta össze tenyerét a mesemondó asszony. Az a nagy gazda gombászni küldi a gyermekeit! Hát akkor a szegény hogy éljön?!

Na, éppen ideje volt, hogy édesapám nagy-nevetve elébújjon a fa mögül. Bezzeg, szégyenkeztek az asszonyok, a mesemondó néni kérte az „engedelmet“ (a székely bocsánat helyett engedelmet kér), hogy így meg úgy, de hát ki is hitte volna?

– Jól volt ez így, nevetett édesapám. Nem árt egy kicsi tréfa. Igaz-e?

Nagy jókedvvel s tele kosarakkal indulunk hazafelé. Amint mentünk, mendegéltünk, egyszerre csak egy cserefának az odvából ki-röppen egy vadgalamb s mindjárt le is száll egy ágra, ott el kezd búgni, burukkolni.

– Láttátok-e, kérdi édesapám – honnét repült ki az a galamb?

– Láttuk! Láttuk!

– Az ám, mondta édesapám, faodvában lakik a vadgalamb, mert nem tud fészket rakni. Pedig szerette volna megtanulni a fészkekrakást,

mert egyszer régen, réges-régen, kérte a szarkát, hogy tanítsa meg. – Jószívvel, mondta a szarka, s mindjárt rakni kezdte a fészket, aztán magyarázta, hogy így meg úgy kell azt rakni. – Tudom, tudom, mondta mindegyre a vadgalamb. Hej, megharagudott a szarka s mondta: No, ha tudod, hát csináljad tovább, s azzal elrepült. De bizony a galamb nem tudta tovább rakni a fészket s azóta sem tanulta meg.

Ime, három kosár gombával s két mesével jöttünk haza. Ez a két mese meggyökeredett a lelkemben, soha el nem feledtem. Azért gyökeredett meg, mert erdőben hallottam; erdőben, ahol lejátszódott mindakét mese. Mindjárt a mi erdőkben építette fel gyermeki képzeletem a mézeskalács-házat, s amely fából ki-röppent a vadgalamb, azt a fát láttam mindig magam előtt, s rajta a galambot, amint a szarka fészkekrakni tanítja. S amikor később megismerkedtem Kriza János szép versével, ennek az erdőnek hallottam a zúgását; ebben az erdőben vadgalamb bűgását. S hallani fogom, bárhol járjak a föld kerekén.

Egy szegény fiu története.

– Irta: Dánielné Lengyel Laura. –

(Folytatás.)

Misi némán indult útjára. Szokva volt ő már ahhoz, hogy csak Laci kapott tizórait, ő soha. De Borsosné még azzal is fűszerezte a mulatságot, hogy elinduláskor mindég gunyos megjegyzéseket tett az igazgató és a tanár urak kedvencére. Misi, Laci elértek az iskolába és bementek az osztályba. Itt mindjárt a magyar órán történt a szerencsétlenség.

Az egyik fiu, Gál András felált és azt mondta, hogy elveszett a kis ezüst órája, mely pár perccel előbb még a zsebében volt. Biztosan tudja, hogy ott volt, mert mikor a ceruzájáért nyult, hogy jegyezzen valamit, keze az ezüst órához ütődött. Varga tanár urnak nagyon komoly lett az arca.

– Fiam, – fordult Gál Andrásnak, – nézd meg csak alaposan, nincs-e nálad az óra?

– Nincs, – felelte Gál András, miután mindenik zsebet kikutatta.

– Fiuk, – mondta most Varga tanár ur emelt hangon, – aki elvette Gál András óráját, az lépjen elő. Én ígérem, hogy megtévelyedését,

ha őszintén szánja-bánja, nem fogjuk tulságos szigoruan megítélni. Itt marad köztünk az osztályban a titok, és mi szavunkat adjuk egymásnak, hogy a megtért bűnöst kimélni fogjuk, hibáját idegennék soha el nem mondjuk. És ha vissza nem esik a bűnbe, soha vele szégyenletes esetét éreztetni nem fogjuk. Így van, fiuk?

– Igen, – felelt korusban az osztály.

– Szavatokat adjátok erre?

– Becsületszavunkat adjuk!

– Jól van, hát most álljon ki a bűnös, adja vissza az órát Gál Andrásnak.

Halotti csönd. Az osztály szive szinte megdermed. Sápadt arcok, nagy, kitégult szemek néznek kutatva körül. Senki sem mozdul.

– Mégegyszer felszólítom a bűnöst, álljon elő, – s most már össze huzza Varga tanár ur a homlokát s szeme villámokat szór.

Néma csönd és mozdulatlanság.

– Jól van, – mondta a tanár ur most és hangja hideg, kemény csengésű lett. A tolvaj, hát még gyáva, nyomorult, hazug is. Türi,

hogy gaztettéért az egész osztályt gyanuba vegyék. Becsületes, igazlelkű fiukat kever, ha csak rövid időre is szégyenbe... Belátjátok, ugye fiuk, hogy ez a sehonnai tolvaj, ez a gyáva gazember kiméletet nem érdemel?

– Belátjuk! – kiáltotta az osztály.

Nem tudok másként segíteni a dolgon és kénytelen leszek az iskola szolgáival minden egyes fiu zsebet kikutatatni. Megszégyenítő, csuf dolog, de ugye tudjátok, hogy ez a szégyen, ez a csufság nem titeket sujt, hanem az alávaló gazembert, akiért ezt el kel szenvednetek. Igérem azonban, hogy ezért a dologért, meg azért, hogy ha rövid időre is, de mindnyájan gyanu alatt állottatok, egy haszontalan fiu lelkiismeretlensége és gonoszsága miatt, példás elégtételt adok nektek. A bűnösnek, bárki találtassék is annak, egy percig sincs itt maradása. Irgalomra ne számíton, kegyelmet ne kérjen. A megtorló igazság keze ránehezedik, ebből az iskolából örökre távoznia kell!

Azzal becsöngette a szolgát.

– János, vizsgálja át a fiuk zsebeit, sorjában s a mit ott talál, vegye ki és tegye az én asztalomra.

János előlépett, hogy végrehajtsa Varga tanár ur parancsát, de ebben a pillanatban Zádor Misi felkiáltott:

– Mit csinálsz? Mit dugtál be a zseembe?

– Megálljatok! – kiáltotta Varga tanár ur, – a bűnös meg van. Az első perctől fogva gyanus volt nekem sápadt arca, révedező tekintete. Most láttam, hogy a Zádor Mihály zsebébe nyult és valamit bele akart tenni. Borsos László, állj elé.

A fiu sápadtan kitántorgott. Összeszorított

kezében még most is ott volt a Gál András órája.

– Tedd le az órát, – mondta Lacinak Varga tanár ur komoran – és távozz azonnal. Hallottad az ítéletet, ide többé a lábadat be nem teheted. Szülőidet majd az igazgató ur értesíti.

Zádor Misi déltájban kábult fejjel ment haza felé. Bár tudta Laciról, hogy elvete-medett, rossz gyermek, most mégis megsajnálta. Kicsapták, száműzték az iskolából örökre. Zádor Misivel forgott a világ... A Varga tanár ur arcáról látta, hogy itt kegyelemnek, irgalomnak helye nincs.

Ha kiáll a szerencsétlen, mikor a tanár ur rászólt a tolvajra, hogy jelentkezék, akkor megbocsájtottak volna megtévelyedéséért és tovább tanulhatna. De most, de így... Mi lesz belőle? Istenem mi lesz belőle?...

Szegény kis Misi, bizony jobban teszed, ha azon töröd a fejedet, hogy belőled mi lesz? Még nem is sejted, hogy mi vár rád?!

Mikor benyitott az ajtón, Borsosné elébe lépett. Most nem kiabált. Hideg, kemény és könyörtelen volt az arca.

– Hallottam Lacitól, hogy milyen gyalázatosan viselkedtél. A fiamat kitiltották miattad az iskolából, én meg kitiltalak téged a házamból. Menj a hova akarsz, itt többet helyed nincsen. Értetted?

A következő pillanatban becsapódott mögötte az ajtó és a kis Zádor Misi ott állt kint a hideg folyósón. Kemény, fagyos, csikorgó téli nap volt, a hópelyhek lassan szállingózni kezdtek. A kis Zádor Misi ott állt az utcán fáradtan, éhesen, hajléktalanul, mindenkitől elhagyatva.

(Folytatása következik.)

Amikor Öcsikének szakálla nőtt.

Öcsike a minap gyermek-zsúrban volt Anna néninél, anyuska barátnőjénél. Erősen ráüzentek,

tek, hogy el ne maradjon, mert a többi gyerekek mind rettentően szeretnék már elevenen

látni. Hát el is ment Öcsike, pedig még azt is megüzente Anna néni, hogy habos csokoládé, meg mazsoláskalács, meg dióstorta lesz uzsonnára. Ettől sem ijedt meg, olyan bátor gyerek ő!

Amint a szobába belépett, tüstént körülvette a vendégsereg: hát te vagy az a híres Öcsi? No, mondd el hamar valami nadselű gondolatodat!

– Nem mondom én, – felelte Öcsi. – Nem azsért jöttem én ide, hogy nadselű gondolatokat mondjak el, hanem hogy habos csokoládét igyam.

Egy-két levegő-bukfencet hajlandó volt bemutatni, de hiába könyörögtek: nadselű gondolatot egyet sem mondott el.

Hanem mikor a habos csokoládét megitta (két csészével), a mazsoláskalácsból is eltüntette három darabot, a dióstortából is négy szeletet, akkor mégis csak jobb kedve kerekedett.

– No, nem bánom, – mondta, – mesélek nektek valamit.

– Egy nadselű gondolatot? – kérdezték a gyerekek.

– Nem, – felelte Öcsi, a nadselű gondolatokat csak olvassátok a Cimborában. Mesélek valami olyat, amilyen még sohasem volt a Cimborában!

No, képzelhetitek, milyen kíváncsian húzódtak köréje a gyerekek.

– Elmondom, hogy hogyan nőtt nekem – sakállam!

– Szakállad? – Ugyan, ne bolondozz Öcsi!

– Lekvárból volt az a szakáll bizonyosan!

– Nem lekvárból, hanem sörből volt az a sakáll! – jelentette ki gögösen Öcsi. – És ha még egyszer közbeszéltek, nem mesélek tovább!

Bezzeg, hogy a légy repülését is meg lehetett hallani a szobában!

– Hát, – kezdte Öcsi, – azs úgy volt, hogy akkor még csak két estendős voltam és soknyában jártam, mint a lányok. Sétáltam a kertben és ettem a vajaskenyeret. Emléksem, jó nagy vajaskenyér volt. Már akkor is nagyon szerettem a vajaskenyeret. Egyszer csak megláttam, hogy a nagyapák kis legénye egy nagy ollóval nyírja a Lóli néni Dundi kutyáját. Megálltam és beszélgetni kezdtem vele, mert nagyon

szerettem a Pistát. Ugy hitták, igen, hogy Pista.

– Te talán bizony oroslánt csináls ebből a kutyából? – azst kérdeztem tőle.

– Bizony, – felelte Pista, – olyan oroslánt, hogy mindjárt be is kapja magát, urfi. – Mert akár hisitek, akár nem, mindig úgy sólított, hogy urfi.

– Engem-e? – mondom én. – Olyan oroslán nincs a világon, hogy engem bekapjon! – Mert akár hisitek, akár nem, már akkor is nagyon bátor fiu voltam, pedig soknyában jártam. Sépen ettem tovább a vajaskenyeret. Igazs, hogy egy kis vaj elkenődött, azs arcsommon, de azsért ne higyjétek, hogy ezs volt a sakáll.

A sakáll abból lett, hogy Dundi egyszerre csak megkivánta a vajaskenyeret, kisabadult Pista kezse közsül és nekemrohant. Ugy nekemrohant, hogy kerestülestem rajta. Ettől pedig úgy megijedt, hogy nem is kellett neki a vajaskenyér, pedig leejtettem a földre. Elsaladt,

mintha semét vették volna ki. Én pedig sépen hasraestem, bele a Dundi lenyírt sőríbe. A vajas arcsomhoz odaragadt a söre... De ezst még akkor nem tudtam. Csak felálltam és bögttem, mert megütöttem a térdemet. Hát Pista rámbámul, hogy a pipát is kiejti sájából. Felkiált, hogy asondja:

– Jézsus Mária Sent József, ennek a gyerekeknek sakálla nőtt! De még bajusa is!

Odanyulok azs arcsomhoz, hát érzsem, hogy csakugyan akkora bajusom-sakállam van, hogy nagyapókának sincs nagyobb. Olyan büske voltam, hogy no! Saladtam is mindjárt anyuskához, hogy megmutassam. Képzseljétek: anyuskának nem tetsett! Akárhogy bögttem, rúgkapáltam – lemosta a sakállamat! Pedig mondhatom, gyerekek, nagy kár volt érte, mert gyönyörű sép sakáll volt. Máig is sajnálom. No de, ha Isten éltet, majd növestek igazsit a helyébe!

Elek nagyapó.

Tamás érdeklődik.

(Hajózás és tengeri kereskedelem a régi világban.)

Tamás: A térképemen meg vannak rajzolva a tengeren járó hajók utjai. Látom, merre lehet Afrikába, merre Amerikába és merre Ázsiába menni. Milyen borzasztó lehetett régen a hajózás! Iránytű nélkül bolyongtak az emberek. A szél kifeszítette a vitorlákat és vitte a hajót néha ismeretlen vidékek felé. Talán sohasem látták meg többé hazájukat, akik nekivágtak a tengernek. Néha elképzelem azt, milyen szomorúan búcsuzhattak a tengerészek családjuktól. Az pedig igazán nagy öröm lehetett, amikor egy-egy hajó váratlanul visszatért!

Apa: A gyerekek érdekes ajándékokat kaphattak, különösen akkor, ha messziről jött a hajó.

Tamás: Nem az ajándékokra gondolok én most, hanem nem tudom, megérteni, hogyan tájékozódhattak az emberek a nyílt tengeren. Mi tént velük, ha elállott a szél és mozdulatlanul maradt a hajó?

Apa: Ne gondold azt, hogy a hajósok nem tudtak tájékozódni! Fölöttük volt a csillagos ég. Tudták ők jól, hogy milyen irányban kell menniök. Csak akkor kerültek bajba, ha sokáig szélcsend volt. Kifogytak az édes vízből és az élelemből. De az is nagy zavart okozhatott, ha a szélvihar elragadta őket és a déli földrészre sodorta. Itt már nem tudtak a csillagok szerint tájékozódni. Gyakran előfordult, hogy sohasem látták viszont hazájukat. Hajók ritkán kerültek ki a nagy óceánra és sok Robinson tölthette el életét idegen világban. A család hiába várt rá. Ha véletlenül évek hosszú sora után hazakerültek, volt mit mesélniök. Ezekből a mesékből születtek a legérdekesebb mondák és történetek.

Tamás: Melyik nép volt az, amelyik először nagy utakat tett a tengeren?

Apa: A régi világ leghíresebb hajósai a föníciaiak voltak. Jól ismerték az egész Földközi-tengert. Sőt valószínűleg kimerészkedtek a Gibraltári-szoroson át az Atlanti-óceánra is. A Földközi-tenger vidékén sok helyt gyarmatokat alapítottak. Ma is több város van, mely a föníciaiaknak köszönheti eredetét. Különösen híres volt közülök Káthágó. De ez már elpusztult.

Tamás: Káthágóról már olvastam. A mese szerint úgy alapították, hogy az ottlakó népektől a bevándorlók annyi földet kértek, amennyit egy ökörbőrrel be tudnak keríteni. Nekem akkor nagyon tetszett, milyen ravaszul csapták be az idegenek a föld régi tulajdonosait. Széthasogatták vékony szjakra a bőrt és jó nagy területet vettek körül. Ugy-e, így szól a monda?

Apa: Ilyenformán, fiam. De azt már nem

tudod, hogy ez a város a régi világ leghatalmasabb kereskedő városa lett. Hajói bejárták a Földközi-tengert, tulmentek a Gibraltári-szoroson, lakói elszaporodtak és nagyon meggazdagodtak. Mikor az anyavárosban már nem fért a lakosság, mindenféle új gyarmatvárosokat alapítottak, a Földközi-tenger partvidékein Káthágó volt a korlátlan ur. Ekkor került szembe Rómával, melynek nagy szárazföldi ereje volt. El kellett dőlnie, melyik legyen a világ ura. Szörnyű küzdelemben keveredett a két nagyhatalom. Káthágó a tengeren, Róma a szárazföldön volt erősebb. A hajókat már ekkor nemcsak arra használták, hogy árukat szállítsanak rajtuk, hanem csatahajókat is építettek. A csatahajók eleinte rendszer, gyorsmozgású hajók voltak, melyeket egész sereg evezős hajtott, később kitalálták azokat az eszközöket, melyekkel védekezni és pusztítani lehet. A hajót érccel borították, tehát páncéllal látták el. Orrukon erős, éles vas volt, mely a madár csőrére emlékeztetett. Ha az ilyen súlyos hajót gyorsan a másik oldalába hajtják, bizony letöri azt. Természetesen, mindenféle gyújtó eszközt és minden gyilkoló szerszámot felhasználtak, hogy az ellenségnek ártsanak. A rómaiak eleinte nem tudták a tengeren kiállani a káthágóikkal a versenyt. Több vereséget szenvedtek. Ekkor egyik római hadvezérnek az a gondolata támadt, hogy a tengeri csatát szárazföldi csatává alakítja át. Csapóhidat alkalmazott hajóira. Mikor a káthágói hajó közel ért, lecsapódott a hid, átrohantak a római tengerészek és így harcoltak. Sok évtizedig tartott a két ország között a küzdelem szárazon és vizen. Végre a rómaiak győztek, Káthágó megsemmisült. Rommá lett a virágzó város és a kegyetlen rómaiak még azt is megtiltották a megmaradt lakosoknak, hogy a romokat újra felépítsék.

Tamás: De szeretném ismerni ennek a nagy küzdelemnek a történetét!

Apa: Majd egyszer elmondom neked, de nem szeretem, hogy egyik tárgyról a másikra ugránozzol. Te ma a régi hajósokról kezdted kérdezősködni.

Tamás: Igazad van, nagyon sok dolgot szeretnék még megtudni. Mikor a rómaiak a káthágóikat legyőzték, már nem kellett nekik a tengeren csak a vihartól és zátonyoktól félni. Vagy volt még a hajósokra nézve más veszedelem is? Nem jártak akkor még kalózhajók a tengeren?

Apa: Nagyon sok volt a tengeri rabló, fiam. A rómaiak gabonát szállítottak Sziciliából és Egyiptomból. De szállítottak sok mindenféle

értékes árut Ázsiából is. A tenger hemzsegett a kalózhajóktól. Gyakran megrohanták a teherhordó hajókat, sőt vakmerően rátámadtak a hadihajókra is. Kifosztották az elfoglalt hajókat. Kiszálltak a szárazra is és megsarcolták a városokat. A partvidék mindenütt sokat szenvedett tőlük. Akkor is voltak kalandravágyó emberek, akik szerették a változatos és dologtalan életet. Persze nagy bátorság és kemény, könyörtelen szív is kellett ehhez a foglalkozáshoz. Akinek szive megindult, ha égő városból menekülő embereket látott, kik jajveszékelve siratták vagyonukat, nem volt tengeri rablónak való.

Tamás: Meggyilkolták a legyőzött hajón talált utasokat és tengerészeket?

Apa: Ezt ritkán tették, csak akkor kegyetlenkedtek, ha felbosszantotta őket a hosszú ellenállás, vagy bosszút akartak állani valamelyik várososon, melyből a hajó utasainak többsége származott. De nem irgalomból kegyelmeztek a legyőzött embereknek. A fogoly nagy érték volt a régi világban. Vagy azt remélték, hogy kiváltják nagy összeg pénzen őket, vagy azért gyakoroltak kiméletet, hogy elhajthassák foglyaikat a rabszolgavásárra.

Tamás: Ha Rómának olyan nagy hatalma volt, miért tűrte, hogy a tengeri rablók garázdálkodjanak?

Apa: Nagy a Földközi-tenger, fiam. Sok a sziget és öböl. Ha tekintélyes haderő jött ellenük, elbujtak. Ha a nyílt tengeren túlerő csapott rájuk, gyors hajóikon rendesen elmenekültek. Egyenlő erővel felvették a küzdelmet és mint-hogy vakmerőségük nem ismert határt, legtöbbször győztek is. Pár évtizeddel Krisztus születése előtt annyira elhatalmasodtak, hogy a hajósok alig mertek tengerre szállani. A rablók vakmerősége pedig nem ismert határt. Róma tengeri kikötője előtt is megjelentek. Ekkor végre egy híres hadvezért, Pompeiust, küldék ellenük. Ez aztán megtisztította tőlük a tengert. Maradtak ugyan még rabló hajók, később is mindig voltak kalózkodók a tengeren, de a hatalmuk sohasem volt többé ekkora.

Tamás: Mikor a római birodalom elpusztult, melyik állam hajói jártak a Földközi-tengeren?

Apa: A velencei köztársaság közvetítette sokáig a kereskedelmet. Velence mellett más olasz városok is foglalkoztak kereskedelemmel. Sőt utasokat is szállítottak. Mikor II. Endre idejében a magyarok a Szentföldre mentek harcolni, olasz hajók vitték el őket. Visszajövet azonban már gyalog és lóháton jöttek, mert nem tudtak fizetni. Ezt valószínűleg már hallottad. Azt is tudod a történelemből, hogy Hunyadi miért vesztette el a várnaai csatát. Az olasz ha-

jóknak el kellett volna állniok az Ázsiában levő szultán utját, de jó pénzért éppen ők vállalkoztak rá, hogy áthozzák a török sereget.

Tamás: Az olasz hajók kimentek az Atlanti-óceánra is?

Apa: Ritkán. Ők a Földközi-tenger hajósai voltak. De azért megkezdődött az Atlanti-óceánra is a hajózás. Egy északi nép, a normannok, jártak ott a tengeren. Nagyon ügyes hajósok voltak. Vannak, akik azt állítják, hogy jóval Kolumbusz Kristóf előtt normann hajók már Amerika partjaira is elvetődtek. Öt-hatszáz évvel ezelőtt már igen nagy utakat megtettek a tengeren. De ezek a nagy utak még kivételemek voltak. Az igazi rendszeres nagy utazások körülbelül 350 évvel ezelőtt kezdődtek. Akkor kezdték keresni a tengeri utat Indiába, hiszen a Szeu-i földszoros még nem volt átvágva. A tengerészek nagyon okosan gondolkoztak. Meg akarták kerülni Afrikát, hogy aztán Indiát elérjék. Ma talán könnyűnek látszik neked ez a dolog, de akkor nagyon merész vállalkozás volt. Sejtelmük se volt Afrika hosszúságáról, mikor vitorlás hajón merészen nekivágtak az utnak. Képzelheted, milyen érzés fogta el őket, amikor az egyenlítő tikkasztó forrósága nehezedett rájuk. A legbátrabb lélek is megremeghetett, amikor vizért partra kellett szállaniok és ismeretlen fákból álló őserdőkben nem ismert vadállatok jelentek meg szemük előtt.

Tamás: Én egy kicsit irigylem is őket. Milyen jó érzés lehet olyan dolgokat látni, amilyeneket még európai ember sohasem látott. Megálltam volna a folyó partján, hogy bámuljam az ismeretlen fákat és állatokat.

Apa: Te mindig álmodozol, fiam. Az embernek nem jó ilyen ismeretlen helyen elmerengeni, mert könnyen bajba jut. Egy krokodilus kipattanhatott volna a vízből s belerántatott volna. Egy mérges kígyó megmarhatta volna a lábadat. Egy gorilla neked támadhatott volna. Talán egy benszülött mérges nyilat repíthetett volna beléd. A világ mindenütt telve van veszedelmekkel és mennél ártatlanabb az ember, annál több veszély leselkedik rá. Én azt hiszem, hogy a partra szálló tengerészek nem bámultak, hanem jobbra-balra néztek nyugtalanul és a vízmerítés után siettek vissza a hajókra. Jobb szeretem, hogy te ábrándozó természetű vagy és az ismeretlen szép világban gyönyörködni szeretsz, de nem szabad megfélemlened egy pillanatra sem a valóságról. Afrika partjain lefelé menő portugál tengerészek valószínűleg nagyon óvatosak voltak. Meg is találták pár sikertelen kísérlet után az Indiába vezető tengeri utat. De már ekkor jobban érdekelte a világot egy másik tengeri út. Kolumbusz Kristóf fedezte ezt fel. Ő

szintén Indiába akart menni. Tudta, hogy a föld gömbalaku. Nekivágott tehát az Atlanti-océánnak, hogy ellenkező oldalon közelítse meg Indiát. A számítás helyes volt. El is jutott volna Indiába, ha egy uj, eddig hirből sem ismert világrész utját nem állja. Indiát kereste és Amerikát találta meg.

Tamás: Mi ösztönözte ezeket a hajósokat a veszélyes utakra?

Apa: Voltak köztük, kiket vonzott az ismeretlen világ. Hirt, dicsőséget akartak aratni. Vol-

tak kalandvágyó, nyugtalan emberek, kiket békés foglalkozásuk nem elégitett ki. A legtöbbet azonban az arany után való vágyakozás készítette az utra. Némelyikben mind a három érzés megvolt; vágyakoztak a hirnév, kalandok és pénz után.

Kolumbusz felfedezése után a spanyolokon, portugálokon kívül különösen hollandok, majd angolok és franciák vágtak neki a tengernek. Felfedezték Ausztráliát is. Ma alig van olyan helye a földnek, ahová még a fehér ember el ne jutott volna.

Áldott büntető kéz.

— Irta: Bonczédi Ferenc. —

Zúgott a város, zakatoltak a gépek. A kis fiúk és lányok édesapjukkal vagy nagybátyjukkal a korcsolyapályára siettek és Palkó az ablakából látta mindezeket. Szive hevesen dobogott a vágytól, hogy ő is velök mehessen, de ugyanakkor sirva fakadt, mert hiszen ő rab, ő nem mehet. Szülei megbüntették, mert ahelyett, hogy az iskolába ment volna, — eljátszotta az idejét, de egyszersmind megígérték, hogy a büntetést, mint megérdemelt jutalmat, ha megtartja és megjavul, azontul jól lesz dolga: megbocsátnak és szeretik fogják.

Csak vonultak a fiúk és lányok, kezökben a korcsolyával az ablak előtt. Már Palkó kezdett beletörődni sorsába, már úgy érezte, hogy fölülkerekedik benne a jó; úgy érezte, hogy most le fogja győzni a kísértést. Ebben a pillanatban egy ismerős fiu arca tűnt fel, ki gyorsan sietett előre a korcsolyával. Ez volt az a fiu, akivel a legbomlottabb játékokat játszották.

Egyszerre föllázadt benne minden vágy. A büntetés, a rabság nyüggént nehezedett rá. Elfeledte az az imént még oly szépen kecsegtető jövőt, ha megjavul. Nem gondolt a jelen pillanaton túl, csak azt érezte, hogy neki most szabadság kell, hogy kitombolhassa magát. A barátja megy, szabad. Ő nem tűrheti tovább a rabságot. Nem tudta, hogy tűrés, önfegyelmzés, önuralkodás által lesz épen szabaddá — az ő rossz szokásaitól s kedvelté szülei előtt. Egy-kettőre ki-osont. Korcsolyáját magához vette s gyors iramban még utolérte.

— Most szöktem meg büntetésem alól, hogy veled jöhessenek korcsolyázni, — mondotta Palkó.

— Én meg az iskolából ugrottam meg, — válaszolta a barátja.

— Pénzem nincs, — mondá Palkó, — amivel a pályára mehetnék.

— Nekem sincs — válaszolta barátja, de elmegyünk a Szamosra. Az is befagyott és ott nem kell fizetnünk.

Gyors léptekben haladtak a Szamos felé. Bűnük tudata újra meg újra fölébresztette jobb lelküket és ijedten néztek nem egyszer vissza.

Végre a Szamoson voltak, a jégen. Még voltak mások is. Kissebb, nagyobb fiúk. Mind vásottak, a jótól elrugaskodottak. Csakhamar megkezdődött a szenvedélyes korcsolyázás. Egymást üzték föl váltva, hogy kibírja a másikat elfogni. Épen Palkó rohant elől és őt üzte a barátja. A játék hevében nem vette észre, hogy a legvékonyabb jégen jár. Egyszerre csak rupp! a jég betörött és Palkó eltűnt. Barátja, amint utána jött gyors iramban — szintén nem bírta magát visszatartani és még mielőtt a jég széléhez ért volna, a meggyengített jég alatta is leszakadt. Ez egyszersmind szerencsétlenségükre szerencsésük is lett, mert így a víz felülete nagy helyen megszabadult. Kétségbeesetten kapkodtak mindketten a víz fölé nyúló jég után, de az annyi volt, mint egy szalmaszál. Testük sulya alatt a jég újra meg újra leszakadt és már-már erejüket vesztve elmerültek, amikor egy hatalmas segítő kéz nyult utánok és kivezette őket a partra. A többi fiu csak megrökönyödve, megiszonyodva bámulta ezt a jelenetet s félelmükben kezdtek ők is a partra kívánszorogni. A hatalmas ember a két fiura parancsolt, hogy azonnal takarodjanak haza, mert ha nem, megfagynak. Erősen megrendítette a Palkó és barátja lelkét ez az eset. Ugy didegtek ott egymás mellett, mintha a szibériai hősivatagra vetődtek volna. Palkó nem bírta tovább, lelke fölözogott. Barátját átölelte és így kiáltott fel: Óh, kedves barátom Isten büntetése ez! Mélyen megindultak mindketten, de volt más mit tenniök, haza kellett menjenek, ha meg nem akartak fagyni. És most csurom vizesen hazaállítani. Gyors léptekkel, amennyire csak tőlük telhetett, — elindultak hazafelé. Sokszor még futottak is, mert rettenetesen fáztak.

Képzeltető Palkó édesanyjának ijedelme, amikor meglátta a csuromvizes fut, de azonnal átöltöztette és megmelengette.

— No látod fiam — mondta az édesanya Palkónak, miközben átöltöztette és melengette — így bűnhődnek, akik nem engedelmeskednek szüleiknek.

— Igen, anyám, — sirt Palkó — az Isten büntetett meg, de én, ha az Isten is segítini fog — jó leszek.

Szokás volt, hogy abban az iskolában, amelybe Palkó is járt, vasárnap délelőttökön egy jó bácsi szép történetekkel kapcsolatban hasznos tanácsokat adott a fiuknak. A következő vasárnap éppen a gyermeki és szülei szeretetről beszélt, úgy a szívéből beszélt, hogy Palkót mélyen meghatotta. Azután a bácsi még beszélgetett velök. Megkérdezte, hogy ki mit jegyzett meg belőle. Palkó mellett egy halvány arcú kis fiu állott, akitől hiába kérdezte a bácsi, hogy mit hallott, mert a szeme csak könnybe borult, de felelni nem tudott. Kérdezte a jó bácsi, hogy hogyan nem tudott valamit megjegyezni. Azt felelte a fiu, hogy ő félsüket. Messze hátra ült a beszélő bácsitól és nem hallotta a beszédet. Erre a bácsi azt mondotta, hogy a következő alkalommal üljön elől.

A következő vasárnap a halvány arcú, gyenge testű félsüket az első padba akart ülni, hogy ő is hallja azokat a szép szavakat. A fiuk azonban nem engedték. Maguknak foglalták le az első helyeket és neki könnyezve kellett újra a hátsó padban ülnie. — Palkó, ki erős fiu volt — szintén az első padban kapott helyet. Láta, hogy a félsükettel mit tettek társai és látta s átérezte azt is, hogy mennyire fáj a halvány arcú, gyenge fiunak az ő szerencsétlensége és barátainak durvasága. Megesett a szíve rajta. Főképp a jégen történt szerencsétlenség után nagyon tudott sajnálni minden szerencsétlent s bántotta az a durvaság. Fölállott. Magához intette a félsüket kis fiut. Átadta a helyét és ő hátra ment. Ő onnan hallott mindent jól, mert neki az Isten jó hallást adott. A végén beszélgetésre került a sor újra a bácsival.

A félsüket boldogan mondotta el mind, amit a bácsi beszélt. Hálásan beszélt el azt is, hogy Palkó adta át a saját helyét, így kerülhetett elől s érthette meg a bácsi szavait. A bácsit meghatotta Palkó nemes cselekedete. Magához szólította. Megsimogatta. Megveregette a vállát és a fiuk előtt megdicsérte.

Amikor hazafelé ment Palkó, a félsüket melléje szegődött. Megkinálta két dióval. Szemében boldogság, szeretet és barátság ragyogott, amint adta. Ez volt a félsüketnek szívből jövő

ajándéka és köszönte, de többet is ért két akkora aranyból.

Otthon édesanyjának megmutatta a két diót. Elmesélte, hogy miért kapta. Ekkor az édesanya magához ölelte s ezt sugta a fülébe: látod, édes fiam, amint kérted — máris a jó Isten megkezdett segíteni, hogy jó légy.

Minden héten kétszer elvitte édesanyja a korcsolya-pályára. Ott bátran, lélekfurdalás nélkül úzhatta barátjával kedves sportját. Nem kívánt többé a szülői akarat ellen cselekedni, s annál jobban szerették, annál többet megtettek érte, annál szabadabb volt. Azóta áldva áldotta Isten büntető kezét . . .

FEJTÖRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosít!

A rejtvények megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hónap végén közlöm!

Pontrejtvény.

Beküldte egy bácsi.

- ... Folyó Tótországban.
- ... Férfinév.
- ... Nagy város Olaszországban.
- Kérődző állat.
- ... Erdei gyümölcs.
- Erdélyi vármegye.
- Férfinév.
- Hires folyó Németországban.
- Írószer.
- Félsziget Ausztráliában.

(A megfejtett szavak kezdő betűi egy nagy magyar költő nevét adják.)

Számrejtvény.

Beküldte Henter Kálmán.

- 22. 21. 5. 7. 26. Arábiai város.
- 8. 29. 3. 8. Női név.
- 22. 30. 7. Kerti növény.
- 22. 12. 9. 4. Kis gyermekek öröme.
- 13. 14. 25. E nélkül nem létezik ház.
- 11. 12. Kisebb a tengernél.
- 1. 24. 9. 20. 32. Hasznos gazdasági eszköz.
- 20. 2. 17. 28. 9. Nagy folyó Afrikában.
- 23. 6. 25. Vizi állat.
- 25. 26. 31. 27. 6. Játékszer.
- 5. 14. 17. 2. 13. 32. Keleti uralkodó.
- 9. 16. 23. 21. 25. 18. Mise közben használják, 1-32-ig közmondás,

Elek nagyapó üzeni:

Minden levél egyenesen Elek nagyapó címére: Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék megye küldendő, s akkor idejében kaptok választ!

Salamon Sándor. Három évig voltál hű olvasója a *Jó Pajtás*-nak (be szép idők voltak azok!) s most nagy az örömed, hogy ismét olvashatod Öcsike nadselü gondolatait. Nekem is nagy öröm ez a találkozás. Eszembe jut, hogy 1918. végéig 2000 előfizető jelentkezett Erdélyből s ezek azóta sem látták a *Jó Pajtás*-t. Hát itt van helyette a *Cimborá*. Hogy mi történt Gavallér és Veréb Jankóval? Gavallér Jankó ujságíróvá cserepedett, Veréb Jankó pedig szerkesztőségi inas. Es Róka Píróka? Azóta, hogy francia helyett tótul tanította meg a nevelőnöje, megtanult franciául is. Hiszen lesz rá gondom, hogy a *Cimborában* is megszólaljanak. — **Osztián Ilke.** Közöld velem a megfejtést is, mert nem igen jut időm a rejtvény megfejtése. — **Denderle József.** Te is beléptél unokáim sorába s türelmetlenül várod Öcsike nadselü gondolatait. — No, mondaná Öcsike, ez még az én nadselü gondolataimnál is nadselübb cselekedet! — **Simó Irén.** Ha eddig nem ismertelek, most már ismerlek. Minden szavadból látom, hogy őszintén szereted nagyapót, kinek már oly sok könyvét olvastad. Nem haragszom a te huncfut II. gimnázista bátyádra, aki egyszer a te nevedben irt levelet s aki különben hűséges olvasója volt a *Jó Pajtás*-nak. Bizony, ha az volt, az lesz ő a *Cimborá*-nak is, melynek vannak ám szép számmal 4-ik és 5-ik gimnázista olvasói is, sőt a szülék is találnak benne olvasnivalót. Egyébként te oly szép s oly kifogástalan levelet irtál nekem, hogy ha nem neveznéd bátyádnak a II. gimnázista testvéredet, azt hinném legalább is negyedik gimnázista vagy. Érdeklődéssel várom további leveleidet. — **Öcsike.** El kell ismernem, hogy „nadselü“ ujságot szerkesztettél, s testvérek közt is megér minden szám tíz koronát. De ne feledd az ígéretedet: ezután az erdélyi gyerekeknek fogod termelni a „nadselü“ gondolatokat. Szóval: csak csináld tovább a „nadselü“ ujságot, de a „nadselü“ gondolatok a *Cimborá*-t illetik. Különben: kívánok neked sok ezer előfizetőt, hogy majd mint többszörös milliomos jöjj le Kisbaczonba! — **Berkovits József.** Remélem, már megkaptad a könyvet. Ha nem kaptad volna meg idejében, ezt a forgalmi zavarok okozhatták. — **Vadász János és László.** Rejtvényeitek sorra kerülnek. — **Puskás Pistuka.** Nem késztél el a megfejtéssel. A tartós jóegészség kívánását köszönöm, mert bizony fő a jóegészség. — **Salamon Sándor.** Az bizonyos, hogy Tökmag király őfelsége, ha kezébe akad a neved, nem ejti vissza a nagyapó kalapjába. Mert őfelsége igen lelkiismeretes ember. — **Hoffmann Dezső.** A rejtvényeket a hozzám érkezés sorrendjében küldöm a nyomdába, így hát nyugodt lehetsz, hogy a tied is sorra kerül. A kiadó bácsi bizo-

nyosan arra a címre küldi az ujságot, amely címre megrendeltétek. De teljes bizonyosság okaért idejegyzem a címedet a kiadó bácsi részére: Ermihályfalva, Bihar-megye. — **Révai Bandi és Baba.** A sorsolásban mindenesetre részt vettek, s hogy könyvet is nyerjétek, azt tiszta szívből kívánom nektek. — **Karsay Sárika.** Most találkozzom először a neveddel, s remélem, még gyakran fogok találkozni vele. Gondos, tiszta írásod jó ajánlólevél. — **Feichter Henrik.** A 46. és 47. szám rejtvényeit helyesen fejtetted meg, de a januári sorsolásról lekéstél, mert Szatmárra küldted a levelet s nem egyenesen Kisbaczonba. Ezuttal meg kell elégedned azzal, hogy megdicsérlek szép kerek betűs írásodért. Még egyet: máskor ird meg a helység magyar nevét is, mert szeretem tudni, ki honnan ir nekem. Hát, hadd tudjam meg legközelebb: hol van Cugir. Talán Kudzsir? — **Csőregi Feri.** Tőled tudtam meg, hogy a *Panorámában* megjelent az arcképe. Örvendek, hogy éppen olyannak léptél, mert ebből az látszik, hogy néha-néha azon is gondolkozol, vajjon milyen lehet nagyapó, ami irántam való szeretetedre vall. — **Szántó Lilli és Józsi.** Örvendek, hogy megismerkedtem a ti jó édesanyátok kezeirásával, de most már szeretnék megismerkedni a tietekkel is. Az nem baj, ha még nem vagytok tökéletesek az írásban. Nagyapónak különös nagy öröme telik abban, ha látja, hogy az ákom-bákom betűkből mint lesznek lassanként mind kerekesebb és kerekesebb, határozottabb vonású betűk. Hát csak bátran. Várom a leveleteket. — **Peintler Jolánka és Pistuka.** Kifogástalanul jól fejtettétek meg a rejtvényeket s kifogástalan az írásotok is. Örömmel látlak unokáim kedves seregében. — **Jánosi Zoltán.** Így, Zoltán, így. Most már nemcsak sejtem, de bizonyosan tudom, hogy a marosvásárhelyi ref. kollegiumnak vagy a IV. g. o. tanulója. A 40 leut, remélem, egyenesen a kiadóhivatalnak küldted s nem nekem, mert hozzám idáig (jan. 30.) nem jött pénz tőled. — **Benkő Laci és Zolti.** Azt igen helyesen tettétek, hogy leveleteket a Gáspár Gyula boritékjában küldtétek el, mert ezzel is pénzt takarítottatok meg. Benedek Laci játszópajtásotok most a sepsiszentgyörgyi Mikó-kollegiumban tanul, s ha a nyáron lejöttök Kisbaczonba nagyszüleitekhez, megint játszodtok vele, tudom. Nagyszüleitek, hál' Istennek, egészségesek. Képzelem, hogy örültek ők is a kettős bizonyítványnak, ha megirtátok nekik. — **Gróf Pál.** Jó a képrejtvényed, de a rajz nem alkalmas a sokszorosításra, s amiatt nem közölhetem. — **Neubauer Károly.** Örvendek, hogy meggyógyultál, ami abból is látszik, hogy rengeteg rejtvényt szerkesztettél össze. Van, mi-ben válogatnom. Intézkedtem, hogy az utcát is odairják a cimszalagodra. — **Roth Manyi.** Ha nem is tudsz tovább előfizetni az ujságra, szívesen látom leveleidet. Beküldheted a rejtvénymegfejtést is. A könyvet eddig bizonyosan megkaptad. — **Gárdos Magda.** Eddig is irtál levelet, de nem küldted el. Hát ezután küldd el. Természetes, hogy azért mert rejtvényt közölök tőled, mint megfejtőnek helyed van a megfejtők névsorában.

A CIMBORA kiadásában

öt kötet gyermekmese és ifjusági olvasmány

JELENT MEG!

Kertész Mihály:	Senki Tamás története és még egyéb mesék	L. 25.
Benedek Elek:	Híres erdélyi magyarok. (A két Wesselényi, Kőrösi Csoma S.)	L. 18.
Balázs Ferenc:	Mesefolyam. (Husz mese a szeretetről.)	L. 25.
Monoki Sándor:	Tündérmese	L. 12.
Benedek Elek:	Ösike könyve. A „nadselü“ gondolatok első sorozata	L. 35.

A Cimbora előfizetőinek minden kötetnél 25 százalék engedményt adunk.

Kertész Mihály:	Senki Tamás története és még egyéb mesék.	L. 25 helyett L. 18.75
Benedek Elek:	Híres erdélyi magyarok. (A két Wesselényi, Kőrösi Csoma Sándor.)	L. 18 helyett L. 13.50
Balázs Ferenc:	Mesefolyam. (Husz mese a szeretetről.)	L. 25 helyett L. 18.75
Monoki Sándor:	Tündérmese.	L. 12 helyett L. 9.—
Benedek Elek:	Ösike könyve. A „nadselü“ gondolatok első sorozata.	L. 35 helyett L. 26.25

A könyveket rendeljétek meg a Cimbora kiadóhivatalától, Szatmárról, amely azokat részletekre azonnal és utánvét mellett megküldi.

Valódi békeminőségű aszbeszt fedő

PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉREKNÉL, Strada Decebal (Kölcsey-u.) 37. szám. Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!!

Sok millió ember és gyermek csak

BATA cipőt hord, mert egy pár BATA cipő két pár más cipőt pótol!!!

! Bata, Siget, Főtér 21. !

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét, fonalat, szőrmét fest és tisztít a

„Kristály“

gőzmosó és kelmepestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Póstacsomagok pontosan szállítanak! — Kereskedőknek tömegárúknál árkedvezmény! — Képviseletek vidéki városba kerestetnek!

A Cimborára

előfizetéseket felvesz Erdély minden könyvkereskedője!

A Cimbora azt üzeni:

Ha finom
cukorkát
akartok:

kérjete Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak
minden méretben
kaphatók

BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 10 millió leu. — Tartaléktőke 1 millió leu. — Takaréketét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukurestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK
KORONÁBAN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen
keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN,
Budapestén keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN.

Vesz és elad mindennemű idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.
Kölcsönöket legelőnyösebben folyósít.

A Generala bukaresti biztosító társaság, valamint az Assigurazioni Generali triesti biztosító társaság főügynöksége.
Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad
és azokat kívánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk!

Lányok!

A Cimborát

olvassátok,

szeressétek,

terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az írjon egy levelező-lapot Szatmárra, a
Cimbora kiadóhivatalának címezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.

Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Szatmár.
A szerkesztőségnek szóló levelek, rejtvény megfejtések és
közlésre szánt kéziratok Benedek Elek címére, Kisbaczon,
u. p. Nagybaczon, Háromszók-m. küldendők.

Nyomatott a Szabadsajtó könyvnyomda és lapkiadó r.-t. Satu-Mare (Szatmár) Bala-Marci (nagybányai) főlkjének gyorsajtóján. C. Szilágyi